

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7CdoPr/1/2023
Identifikačné číslo spisu:	1112229928
Dátum vydania rozhodnutia:	22.08.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Martina Valentová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1112229928.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu M. B., Z., M. XX, zastúpeného advokátskou spoločnosťou SODOMA VULGAN, spol. s r.o., Bratislava, Kominárska 2,4, IČO: 47 254 084, proti žalovanému Železnice Slovenskej republiky, Bratislava, Klemensova 8, IČO: 31 364 501, o zaplatenie mzdových nárokov, vedenom na Mestskom súde Bratislava IV pod sp. zn. B1-12Cpr/8/2012 (pôvodne na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 12Cpr/8/2012), o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 31. augusta 2022, sp. zn. 10CoPr/5/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 31. augusta 2022, č. k. 10CoPr/5/2022 zrušuje a vec v mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I - v súčasnosti Mestský súd Bratislava IV (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 26. januára 2022, č. k. 12Cpr/8/2012-358 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi istinu vo výške 295,49 eur spolu s príslušenstvom bližšie špecifikovaným vo výrokovej časti tohto rozhodnutia (výrok I.) na základe žaloby, rozšírenej podaniami z 11. júna 2014 a 28. septembra 2021, ktorou sa žalobca domáhal zaplatenia istiny vo výške 3.540,57 eur spolu s úrokom z omeškania za obdobie od augusta 2009 do novembra 2011 z titulu nárokov na náhradu mzdy za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti, a vo zvyšku so zreteľom na žalovaným úspešne vznesenú námietku premlčania žalobu zamietol (výrok II.). Žalovanému nárok na náhradu trov konania nepriznal (výrok III.).

1.1. Vychádzajúc z § 1 ods. 1 písm. a/, § 1 ods. 2, § 2 ods. 1, 2, § 2 ods. 3 písm. j/, § 4 ods. 1, 6, § 43 ods. 1 zákona č. 462/2007 Z. z. organizácii pracovného času v doprave a o zmene a doplnení zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 309/2007 Z. z. v znení účinnom v čase žalobcom vykonávanej pracovnej pohotovosti (ďalej len „zákon č. 462/2007 Z. z.“), § 1 ods. 4, § 43 ods. 1 písm. d/, § 46 ods. 3, § 85 ods. 1, § 90 ods. 1, § 96, § 96 ods. 3, § 119 ods. 3, § 120 ods. 4, § 129 ods. 1, § 130 ods. 2, § 132, § 231 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZP“ alebo „Zákonník práce“), § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 2/1991 Zb. o kolektívnom vyjednávaní v znení neskorších predpisov, § 10c nariadenia vlády Slovenskej

republiky č. 87/1995 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka (ďalej len nariadenie č. 87/1995 Z. z.), ako aj § 100 ods. 1, § 101, § 517 ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“ alebo „Občiansky zákonník“) súd prvej inštancie dospel k záveru, že žaloba bola v časti priznaného a nepremlčaného mzдового nároku ako doplatku mzdy za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti podaná dôvodne.

1.2. Podľa súdu pomerná časť základnej zložky mzdy je presne určiteľnou časťou mzdy a zákonné minimum sa použije len v prípade, ak pomerná časť základnej zložky mzdy je pod jeho úrovňou a keďže v danom prípade výška mzdy určená v internej Smernici pre odmeňovanie zamestnancov Železníc Slovenskej republiky č. 341/2004/105-O 510 (ďalej len „Smernica pre odmeňovanie zamestnancov ŽSR“) žalovaného za 1 hodinu pracovnej pohotovosti bola nižšia ako pomerná časť základnej zložky mzdy žalobcu, čím sa kolektívna zmluva odkazujúca na úpravu odmeňovania v predmetnej smernici dostala do rozporu s § 96 ods. 3 ZP, žiadal od žalovaného doplatenie rozdielu v ním vypočítanej a žalovaným vyplatennej náhrade mzdy. Súd sa stotožnil s názorom žalobcu, že z jednotlivých ustanovení Zákonníka práce (napr. pomerná časť dovolenky) možno vyvodit', že pomerná časť je časť priamo určiteľná a vyčísľiteľná, a to v danom prípade ako časť základnej zložky mzdy pripadajúca na čas pracovnej pohotovosti (zhodne uvedené v odbornom článku autora Ing. M. M. s názvom Pracovná pohotovosť a pracovný čas). Tiež uviedol, že pokiaľ by si súd osvojil výklad žalovaného, že mzdu za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti na pracovisku si môžu strany sporu dohodnúť za zachovania minima vo výške minimálnej hodinovej mzdy, tak potom by bola veta pred čiarkou pojednávajúca o pomernej časti základnej zložky mzdy celkom nadbytočná a strácala by akýkoľvek zmysel. Na druhej strane súd sa stotožňuje s argumentáciou žalovaného, že z úpravy pracovnej pohotovosti vyplýva úmysel zákonodarcu odlíšiť výšku mzdy za riadny výkon práce, mzdu za aktívnu a neaktívnu časť pracovnej pohotovosti a mzdu za pracovnú pohotovosť mimo pracoviska, čo je súladné aj s právnou úpravou a judikatúrou Európskeho súdneho dvora a tento cieľ je zachovaný v tom, že za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti patrí pomerná časť základnej zložky mzdy zamestnanca, t. j. nie mzdy v celej výške v rámci zvýhodnení dohodnutých nad rámec základnej zložky mzdy. Pokiaľ by si súd osvojil výklad žalovaného, že mzdu za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti na pracovisku si môžu strany sporu dohodnúť za zachovania minima vo výške minimálnej hodinovej mzdy, tak potom by bola veta pred čiarkou pojednávajúca o pomernej časti základnej zložky mzdy celkom nadbytočná a strácala by akýkoľvek zmysel. Na druhej strane súd sa stotožňuje s argumentáciou žalovaného, že z úpravy pracovnej pohotovosti vyplýva úmysel zákonodarcu odlíšiť výšku mzdy za riadny výkon práce, mzdu za aktívnu a neaktívnu časť pracovnej pohotovosti a mzdu za pracovnú pohotovosť mimo pracoviska, čo je súladné aj s právnou úpravou a judikatúrou Európskeho súdneho dvora a tento cieľ je zachovaný v tom, že za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti patrí pomerná časť základnej zložky mzdy zamestnanca, t. j. nie mzdy v celej výške v rámci zvýhodnení dohodnutých nad rámec základnej zložky mzdy. V súvislosti s použitými premennými pre výpočet mzdy za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti, vychádzal z fondu pracovného času použitého znalkyňou JUDr. Ing. L. v jej znaleckom posudku č. X/XXXX, vyhotovenom v konaní sp. zn. 19Cpr/7/2012, keď počet hodín neaktívnej časti pracovnej pohotovosti nesporne vyplýval zo žalovaným predloženej výpočtovej tabuľky s tým, že výška mzdy žalovaným vyplatennej za konkrétny mesiac predstavuje násobok počtu hodín neaktívnej časti pracovnej pohotovosti na pracovisku a hodinovej mzdy určenej v Smernici pre odmeňovanie zamestnancov ŽSR. Aj napriek tomu, že v danom prípade nebola dojednaná pohyblivá zložka mzdy, v dôsledku čoho sa tarifná mzda žalobcu v celej výške stala základom pre výpočet pomernej časti základnej zložky mzdy, je potrebné si uvedomiť, že v mnohých prípadoch je základná zložka mzdy dohodnutá pod úroveň minimálnej mzdy a na túto zložku sú naviazané následne doplnkové zložky, závislé napr. od výkonnosti zamestnanca. S uvedeným počíta aj zákon č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde, keď zamestnávateľovi určuje povinnosť vyplatiť zamestnancovi doplatok k minimálnej mzde, ak mzda zamestnanca za vykonanú prácu nedosiahne v kalendárnom mesiaci minimálnu mzdu, aj keď zamestnanec odpracoval v kalendárnom mesiaci pracovný čas ustanovený zamestnávateľom. Podľa súdu opomenúť nemožno ani subsidiárny charakter predmetného ustanovenia, v dôsledku ktorého mzda za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti na pracovisku môže byť dohodnutá v pracovnej zmluve alebo kolektívnej zmluve aj inak, avšak u zamestnanca, u ktorého základná zložka mzdy je vyššia ako minimálna mzda, nemôže byť táto mzda dohodnutá v nižšej výške ako je pomerná časť základnej zložky mzdy (iná úprava mzdy môže byť len v prospech zamestnanca). Kolektívna zmluva a smernica zamestnávateľa priznáva zamestnancom nárok

na mzdu za pracovnú pohotovosť vo výške zákonného minima v § 96 ods. 3 Zákonníka práce za čiarkou, avšak vôbec nereflektuje, že u niektorých zamestnancov môže byť pomerná časť základnej zložky mzdy vyššia ako minimálna mzda, v dôsledku čoho priznáva zamestnancom nárok na mzdu v nižšej výške, ako je v § 96 ods. 3 Zákonníka práce a preto je v tejto časti s poukazom na § 231 ods. 1 Zákonníka práce a § 4 ods. 2 zákona č. 2/1991 Zb., neplatnou. Z uvedených dôvodov súd neprihliadol na právny názor vyslovený v odôvodnení uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/165/2018 mimo rozsahu dovolacieho prieskumu odvolávajúci sa na zásadu pacta sunt servanda, pri zrejmom a neopomenuteľnom rozpore medzi znením kolektívnej zmluvy, súčasťou ktorej je aj dotknutá smernica o odmeňovaní zamestnancov a Zákonníkom práce, ako všeobecne záväzným právnym predpisom, a tiež vzhľadom na nemeritórny charakter predmetného rozhodnutia.

1.3. Prvoinštančný súd mal tiež za to, že uplatnený mzdový nárok za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti do 11. júna 2011 je na základe vznesenej námietky premlčania žalovaným nevyhnutné vyhodnotiť ako premlčaný, pričom sa nejedná o námietku premlčania uplatnenú v rozpore s dobrými mravmi, nakoľko žalovaný nenesie zodpovednosť za to kedy a v akom rozsahu dôjde k uplatneniu mzdových nárokov zo strany žalobcu.

2. Odvolací súd na odvolanie žalovaného rozsudkom z 31. augusta 2022, č. k. 10CoPr/5/2022 - 496, rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (výrok I.) ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“ alebo „Civilný sporový poriadok“) a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100% (výrok II.).

2.1. Odvolací súd poukázal na to, že okrem žalovaným nedôvodne vytýkanej arbitrárnosti a nepreskúmateľnosti rozsudku súdu prvej inštancie, neobstojí ani námietka žalovaného o nesprávnosti skutkových zistení a právneho posúdenia veci, nakoľko prvoinštančný súd riadne zistil skutkový stav veci, aplikoval naň správny právny predpis a svoje rozhodnutie aj náležite, podrobne a najmä presvedčivo odôvodnil, pričom sa v dostatočnej miere vysporiadal so všetkými v konaní prezentovanými námietkami žalovaného z hľadiska zákonom vyžadovaných náležitostí v zmysle § 220 ods. 2 CSP. Z odôvodnenia rozhodnutia presne, zrozumiteľne a určite vyplývajú, v logickej nadväznosti s hodnotiacou väzbou k jednotlivým dôkazom, dané skutkové zistenia, ktoré v súhrne vytvárajú skutkový nálezh súdu. Preto odvolací súd považoval skutkové zistenia súdu prvej inštancie za úplné a ich právne posúdenie za správne z hľadiska žalovaným nastoleného odvolacieho prieskumu.

2.2. K argumentácii žalobcu spochybňujúcej použitie metodiky výpočtu výšky mzdového nároku žalobcu súdom prvej inštancie podľa znaleckého posudku č. X/XXXX, vypracovaného znalkyňou JUDr. N. L. v konaní vedenom na pôvodnom Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 19Cpr/7/2012, v rámci ktorého bol uplatnený obdobný nárok voči žalovanému, odvolací súd uviedol, že prvoinštančný súd postupoval absolútne správne, keď v súlade so zásadou hospodárnosti konania aplikoval na výpočet doplatku rozdielu medzi žalobcom uplatnenej a žalovaným vyplatennej mzdy za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti metodiku zvolenú vyššie uvedenou súdnou znalkyňou, keďže je v konaní nesporné, že rozhodnutie záviselo od posúdenia skutočností, na ktoré boli nevyhnutné odborné znalosti, a odvolací súd nevidí dôvod na spochybňovanie správnosti záverov znaleckého posudku po odbornej stránke.

2.3. K námietke nesprávneho výkladu § 96 ods. 3 Zákonníka práce súdom prvej inštancie zo strany žalovaného, argumentujú, že odmeňovanie zamestnancov bolo dohodnuté v rámci Kolektívnej zmluvy ŽSR, ktorej súčasťou je Smernica pre odmeňovanie zamestnancov žalovaného a ktorá odkazuje na tzv. minimálne mzdové nároky, ktoré boli v nižšom rozsahu ako výška minimálnej mzdy, odvolací súd argumentoval tým, že uvedené ustanovenie stanovuje zákonný limit, pod ktorý bolo vylúčené, aby žalovaný ako zamestnávateľ žalobcu pri určení mzdy za neaktívnu časť pohotovosti klesol a keďže žalovaný garantoval žalobcovi iba minimálne nároky kladené na odmeňovanie tejto časti nároku bez prihliadnutia na výšku zákonne stanovenej pomernej časti základnej zložky mzdy, bolo nevyhnutné sa stotožniť s názorom súdu prvej inštancie, že žalobcovi ako zamestnancovi prioritne patrí mzda vo výške pomernej časti základnej zložky mzdy, najmenej však vo výške minimálneho mzdového nároku. Nestotožnil ani s tým právnym názorom žalovaného, že Zákonník práce prednostne umožňuje riešiť odmeňovanie zamestnancov dohodou v rámci kolektívnej zmluvy, nakoľko zhodne s prvoinštančným súdom má za to, že táto je v časti upravujúcej nárok na mzdu za pracovnú pohotovosť neplatná so zreteľom na jej rozpor so všeobecne záväzným predpisom v zmysle § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č.

2/1991 Zb.

2.4. Odvolací súd v nadväznosti na žalovaným prezentované rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolený súd“) z 29. apríla 2019, sp. zn. 4Cdo/165/2018, poukázal na ďalšie rozhodnutie najvyššieho súdu z 31. marca 2022, sp. zn. 5Cdo/119/2020 v obdobnej veci, v ktorom dovolací súd skonštatoval, že argumentácia dovolacieho súdu v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/165/2018 nemožno považovať za smerodajnú, nakoľko bola uvedená len nad rámec dovolacieho prieskumu a nemala zásadný význam pre rozhodnutie v danej veci.

3. Proti tomuto rozsudku dovolacieho súdu podal žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť odvodzoval z § 420 písm. f/ CSP a z § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP žiadajúc, aby najvyšší súd napadnutý rozsudok dovolacieho súdu zmenil tak, že žalobu v celom rozsahu zamietal a prizná mu nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100%. Alternatívne navrhoval, aby dovolací súd napadnutý rozsudok dovolacieho súdu, ako aj s ním súvisiaci rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil prvoinštančnému súdu na ďalšie konanie.

3.1. Porušenie práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP) dovolateľ namietal v súvislosti s nedostatkom riadneho odôvodnenia rozhodnutí súdov nižšej inštancie. Podľa žalovaného nižšie súdy nesprávne interpretovali § 96 ods. 3 ZP s poukazom na § 120 ZP a nezohľadnil úpravu obsiahnutú v kolektívnej zmluve, ktorú Zákonník práce v ustanovení § 119 pripúšťa, čoho následok bolo nesprávne určenie výšky žalobou uplatneného mzdového nároku. Zdôraznil pritom nevyhnutnosť rozlišovania medzi obdobím, počas ktorého je práca skutočne vykonávaná a obdobím, kedy k samotnému výkonu práce nedôjde, keďže v danej veci je rozhodujúci úmysel zákonodarcu odlišovať výšku mzdy za riadny výkon práce a mzdu za aktívnu a neaktívnu časť pracovnej pohotovosti. Cieľom zákonodarcu bolo totiž odlišiť výšku mzdy za riadny výkon práce a mzdu za aktívnu a neaktívnu časť pracovnej pohotovosti. Podľa žalovaného výška pomernej časti nie je v žiadnom ustanovení Zákonníka práce, resp. zákona č. 462/2007 Z. z. definovaná. Vychádzajúc z § 119 Zákonníka práce, jej výška podlieha dohode medzi zamestnávateľom a zamestnancom, resp. dohode medzi zamestnávateľom a príslušným odborovým orgánom v kolektívnej zmluve. Je pritom potrebné rozlišovať medzi obdobím, počas ktorého je práca skutočne vykonávaná a obdobím, kedy k výkonu práce nedôjde. V prejednávanej veci je pritom úmysel zákonodarcu rozhodujúci, ktorý zákonodarcu odlišuje výšku mzdy za riadny výkon práce, mzdu za aktívnu a neaktívnu časť pracovnej pohotovosti. Zdôraznil tiež, že požiadavka na rovnaké odmeňovanie nevyplyva zo žiadneho ustanovenia, odporuje elementárnej logike a je v rozpore s princípmi spravodlivosti, najmä keď sa za základ pre výpočet aplikuje tarifná mzda. Dovolateľ vytýka odvolaciemu súdu, že sa s uvedenými argumentmi, ktoré tvorili podstatnú časť jeho argumentácie v rámci konania na súde prvej inštancie, ako aj v odvolacom konaní, vôbec nezaoberal, ani neuviedol, prečo tieto argumenty nie sú relevantné, nijako sa s nimi nevysporiadal.

3.2. Dovolateľ prípustnosť dovolania vyvodzoval aj z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Podľa žalovaného sa odvolací súd pri svojom rozhodovaní odklonil od rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/42/2010 a 7Cdo/1/2018 v otázke prekvapivosti právneho posúdenia neplatnosti kolektívnej zmluvy v časti o odmeňovaní zamestnancov súdom prvej inštancie, vyjadrenej až v samotnom rozsudku a neodstránenej odvolacím súdom, čím potom stranám nebolo umožnené vyjadriť sa (uplatniť prostriedky procesného útoku alebo obrany), pričom platnosť kolektívnej zmluvy nebola počas konania žiadnym spôsobom spochybnená a nebola ani predmetom predbežného právneho posúdenia. Ďalší odklon sa týkal rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/165/2018, ktorého právne závery odvolací súd nepovažoval za aplikovateľné pri posudzovaní dohody medzi ním a odborovou organizáciou, ktorá v rámci kolektívneho vyjednávania a zastupovania jeho zamestnancov, vyjedнала pracovné podmienky stanovené v kolektívnej zmluve a v praxi uplatňované. Poukazujúc na nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. I. ÚS 242/2007, I. ÚS 243/2007, IV. ÚS 142/2018 mal dovolateľ tiež za to, že žalobcovi patrí za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti na pracovisku mzda vo výške osobitne dojednanej v Smernici pre odmeňovanie zamestnancov ŽSR, ktorá je súčasťou prijatej kolektívnej zmluvy, nakoľko v zmysle § 120 ZP sa minimálne mzdové nároky určené podľa náročnosti vykonávanej práce uplatňujú iba v prípade, keď nie je odmeňovanie dohodnuté v kolektívnej zmluve.

3.3. Podľa dovolateľa rozhodnutie záviselo tiež od právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1. písm. b/ CSP). V tejto súvislosti poukázal na body 19., 20. a 26. napadnutého rozhodnutia a na znenie § 96 ods. 3 ZP, pričom

trvá na tom, že výklad tohto zákonného ustanovenia odvolacím súdom, podľa ktorého „zamestnancovi patrí mzda v prvom rade vo výške pomernej časti základnej zložky mzdy, najmenej však vo výške minimálneho mzdového nároku ustanoveného v § 120 ods. 4 Zákonníka práce v eurách za hodinu pre prvý stupeň náročnosti práce a od 01.09.2011 najmenej vo výške minimálnej mzdy v eurách za hodinu podľa osobitného predpisu.“, nemožno akceptovať z dôvodu, že takáto úvaha by umožnila totožné odmeňovanie výkonu práce a pracovnej pohotovosti, nezohľadňuje odlišnosť medzi obdobím, počas ktorého je práca skutočne vykonávaná a obdobím, kedy k výkonu práce nedôjde a takáto požiadavka na rovnaké odmeňovanie nevyplýva zo žiadneho ustanovenia, odporuje elementárnej logike a je v rozpore s princípmi spravodlivosti, najmä keď za základ pre výpočet aplikuje tarifnú mzdu a vôbec nezohľadňuje úpravu v zmysle kolektívnej zmluvy, ktorú Zákonník práce pripúšťa. Zdôrazňuje tiež, že § 96 ods. 3/ Zákonníka práce pojednáva o pomernej časti základnej zložky mzdy, t. j. za neaktívnu pracovnú pohotovosť na pracovisku zamestnancovi patrí len časť základnej zložky mzdy, nie celá základná zložka mzdy a ide len o pripravenosť na výkon práce. Správnym vyriešením tejto otázky je to, že za neaktívnu pracovnú pohotovosť na pracovisku zamestnancovi patrí len časť základnej zložky mzdy, nie celá základná zložka mzdy. Odmena stanovená kolektívnou zmluvou za neaktívnu pracovnú pohotovosť na pracovisku bola žalobcovi vyplatená v celom rozsahu, kedy jeho nárok bol touto kolektívnou zmluvou stanovený ako časť základnej zložky mzdy, nie celá základná zložka mzdy, pričom nevychádzal z tarifnej mzdy zamestnanca (žalovaného), nakoľko takáto povinnosť mu nevyplýva zo Zákonníka práce, tak ako sa mylne domnievajú nižšie sudy.

4. Žalobca sa vo vyjadrení k dovolaniu nestotožnil s dovolacími námietkami žalovaného a navrhol, aby dovolací súd podané dovolanie odmietol, alternatívne zamietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 2 písm. b/ CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie je prípustné, a vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod podľa § 420 písm. f/ CSP zároveň aj dôvodné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného konania osobitné postavenie. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. V zmysle § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Ako prvé žalovaný prípustnosť podaného dovolania vyvodzuje z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Citované ustanovenie zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v

ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

10. K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že sudy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, musia sa zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. *Garcia Ruiz v. Španielsko*, *Vetrenko v. Moldavsko*, *Kraska v. Švajčiarsko*). Judikatúra ESLP síce nevyžaduje, aby na každý argument strany bola v odôvodnení rozhodnutia súdu daná odpoveď, trvá však na tom, že ak ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď súdu práve na tento argument (*Ruiz Torija c. Španielsko* z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, *Hiro Balani c. Španielsko* z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, *Georgiadis c. Grécko* z 29. mája 1997, *Higgins c. Francúzsko* z 19. februára 1998).

11. Rovnako, podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

12. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva účastníka civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť, je totiž odrazom práva účastníka konania na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatneného návrhu, ako aj špecifickými námietkami účastníka konania. Porušením uvedeného práva účastníka konania na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej, sa účastníkovi konania (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP.

13. Práve priblížený výpočet samozrejme nemôže byť (ani mať ambíciu byť) úplným, keďže sa v

konkrétnom prípade môžu vyskytnúť i iné nedostatky v argumentácii (podľa okolností buď súdu prvej inštancie, odvolacieho súdu alebo aj oboch takýchto súdov - pri nahliadaní na problém optikou súdu dovolacieho), ktorých prítomnosť rovnako spôsobí nerešpektovanie čiastkového práva na spravodlivý súdny proces reprezentovaného právom na objektívne presvedčivé (uspokojivé) odôvodnenie výsledku rozhodovacej činnosti súdu.

14. K práve uvedenému sa v odvolacích konaniach pridružuje i faktor umožnenia odvolaciemu súdu procesným právom, aby takýto súd, pokiaľ sa v celom rozsahu stotožní s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, sa v odôvodnení len obmedzil na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplnil na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody (§ 387 ods. 2 CSP). V týchto prípadoch síce stačí, ak odvolací súd v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci, keď späťnosť potvrdzovaného a potvrdzujúceho rozsudku vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu a rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie; ak sa však odvolací súd rozhodne ísť touto cestou, vedome tým preberá zodpovednosť i za kvalitu argumentácie súdu prvej inštancie (t. j. či v prípadnom dovolacom konaní obstoí ako ním potvrdené rozhodnutie, tak i ním samým doplnené dôvody). Dopĺňanie ďalších dôvodov na podporu argumentácie prvoinštančného súdu (zo strany súdu odvolacieho) v tomto prípade nie je pravidlom (ale výnimkou) a môže sa stať, že toto ani nebude reálne možné, ak súd prvej inštancie sa v rámci odôvodňovania svojho rozhodnutia, neskôr podrobovaného prieskumu v odvolacom konaní sám objektívne uspokojivým spôsobom vyporiada so všetkými relevantnými argumentmi všetkých sporových strán a ani odvolanie neprinesie nič iné, než polemiku s takýmto jeho úvahami. Ak ale o takýto prípad (nedoplniteľnosti) nepôjde, z pohľadu preskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu bude mať význam ako udržateľnosť dopĺňajúcej argumentácie tohto súdu samej osebe, tak i to, či sa doplnenie nedostane do takého rozporu s argumentáciou súdu prvej inštancie, označenou odvolacím súdom za akceptovanú v plnom rozsahu, pri ktorého existencii by už reálne o splnení podmienok § 387 ods. 2 CSP nemožno hovoriť (ale do úvahy by prichádzala len možnosť, že správnou môže byť nanajvýš - pokiaľ vôbec - argumentácia len jedného z oboch nižších súdov).

15. Podľa názoru dovolacieho súdu sa v prejednávanej veci nedostatky v argumentácii, vedúce (nateraz) k neakceptovateľnosti prijatých záverov (skutkových aj právnych) v rozsudku odvolacieho súdu vyskytli.

16. Odvolací súd nezaujal relevantné stanovisko k zásadnej argumentácii žalovaného, premietnutej aj do tej odvolacej, podľa ktorej prvoinštančný súd nesprávne interpretoval § 96 ods. 3 ZP vo vzťahu k slovnému spojeniu „pomerná časť základnej zložky mzdy“ vo vzťahu spôsobu odmeňovania za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti a jeho odlišeníu od časti aktívnej. Žalovaný opakovane zdôrazňoval nevyhnutnosť rozlišovať pri pracovnej pohotovosti medzi obdobím, počas ktorého je práca skutočne vykonávaná a obdobím, kedy k samotnému výkonu práce nedôjde, keďže úmyslom zákonodarcu je odlišovať výšku mzdy za riadny výkon práce a mzdu za aktívnu a neaktívnu časť pracovnej pohotovosti. Podľa žalovaného požiadavka rovnakého odmeňovania za aktívnu, ako aj za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti nevyplýva zo žiadneho zákonného ustanovenia, odporuje elementárnej logike a je v rozpore s princípmi spravodlivosti, najmä keď sa za základ pre výpočet mzdového nároku za pracovnú pohotovosť aplikuje tarifná mzda.

17. Z rozhodnutí oboch nižších súdov vyplýva priznanie žalobcovi mzdový nárok za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti vychádzajúc z celej tarifnej mzdy, t. j. ako keby žalobca aktívne pracoval.

17.1. Prvoinštančný súd dôvodil tým, že: „...pomerná časť je časť priamo určiteľná vyčísliteľná, a v danom prípade ako časť základnej zložky mzdy pripadajúca na čas pracovnej pohotovosti (zhodne uvedené v odbornom článku autora Ing. M. M. názvom Pracovná pohotovosť a pracovný čas). Základnou zložkou mzdy uvedenou v § 119 ods. 3 Zákonníka práce treba všeobecne rozumieť zložku mzdy poskytovanú zamestnancovi podľa odpracovaného času (napr. tarifná mzda hodinová, mesačný plat) alebo podľa dosiahnutého výkonu (tzv. úkolová forma mzdy). Slovné spojenie pomerná časť je dôvodné vzhľadom k tomu, že v prípade zamestnanca môže ísť o osobu, ktorá je odmeňovaná

mesačnou mzdou (a teda je potrebné vypočítať príslušný pomer v danom kalendárnom vo väzbe na hodinu vykonávanej práce dosiahnutá mzda/počet odpracovaných hodín) a tiež preto, že pracovná pohotovosť nemusí trvať presne hodinu. Ak je základnou zložkou mzdy mesačný plat, ako v predmetnej veci, pomernou časťou je podiel mesačného platu zodpovedajúci pracovnej pohotovosti (mesačná mzda: fond pracovného času x počet hodín neaktívnej časti pracovnej pohotovosti). Pomerná časť základnej zložky mzdy sa tak rovná časti mesačnej mzdy zodpovedajúcej podielu počtu hodín neaktívnej časti mesačného fondu pracovného času pre ustanovený týždenný pracovný čas. Z gramatického výkladu § 96 ods. 3 Zákonníka práce možno vyvodiť, že zákonné minimum pre odmeňovanie neaktívnej časti pracovnej pohotovosti je aplikovateľné len prípade, ak základná zložka mzdy je dohodnutá nižšou sumou, ako je minimálna mzda." Pokračoval následne: „Pokiaľ by si súd osvojil výklad žalovaného, že mzdu za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti na pracovisku si môžu strany sporu dohodnúť za zachovania minima vo výške minimálnej hodinovej mzdy, tak potom by bola veta pred čiarkou pojednávajúca o pomernej časti základnej zložky mzdy celkom nadbytočná a strácala by akýkoľvek zmysel." Na druhej strane tvrdí, že „...stotožňuje sa s argumentáciou žalovaného, že z úpravy pracovnej pohotovosti vyplýva úmysel zákonodarcu odlišiť výšku mzdy za riadny výkon práce, mzdu za aktívnu, neaktívnu časť pracovnej pohotovosti a mzdu za pracovnú pohotovosť mimo pracoviska, čo je súladné aj právnu úpravou a judikátúrou Európskeho súdneho dvora a tento cieľ je zachovaný v tom, že za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti patrí pomerná časť základnej zložky mzdy zamestnanca, t. j. nie celej výške v rámci zvýhodnení dohodnutých nad rámec základnej zložky mzdy. V danom prípade nebola dojednaná pohyblivá zložka mzdy, v dôsledku čoho sa tarifná mzda žalobcu celej výške stala základom pre výpočet pomernej časti základnej zložky mzdy, je potrebné si uvedomiť, že v mnohých prípadoch je základná zložka mzdy dohodnutá pod úroveň minimálnej mzdy a na túto zložku sú naviazané následne doplnkové zložky, závislé napr. od výkonnosti zamestnanca. S uvedeným počíta aj zákon č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde, keď zamestnávateľovi určuje povinnosť vyplatiť minimálnej mzde, ak mzda zamestnanca za vykonanú prácu nedosiahne v kalendárnom mesiaci minimálnu mzdu, aj keď zamestnanec odpracoval v kalendárnom mesiaci pracovný čas ustanovený zamestnávateľom.".

17.2. Odvolací súd odpovedal žalovanému na predmetnú odvoláciu argumentáciu stotožnením sa s odôvodnením napadnutého rozhodnutia v celom rozsahu, s obmedzím sa na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia a na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia sa obmedzil už len na nasledovné: „Odvolací súd sa s uvedenou argumentáciou (s namietanou odvolacou argumentáciou žalovaného, ktorá bola obsahom dovolania - pozn.) nestotožnil, nakoľko zákonné ust. § 96 ods. 3 Zákonníka práce určuje zákonný limit, pod ktorý bolo vylúčené, ako už odvolací súd uviedol vyššie, aby žalovaný ako zamestnávateľ žalobcu pri určení náhrady mzdy za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti klesol, a nakoľko žalovaný pri určení mzdy za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti na pracovisku garantoval žalobcovi iba minimálne nároky kladené na odmeňovanie tejto časti nároku a opomenul sa zaoberať tým, či pomerná časť základnej zložky mzdy zamestnanca nie je vyššia ako je jej garancia stanovená v predpise, bolo nutné stotožniť sa s právnym záverom súdu prvej inštancie, že zamestnancovi patrí prioritne mzda vo výške pomernej časti základnej zložky mzdy, najmenej však vo výške minimálneho mzdového nároku.".

18. Podľa dovolacieho súdu v danom prípade neboli naplnené zákonné podmienky pre umožnenie odvolaciemu súdu v odôvodnení rozsudku iba poukázať na relevantné skutkové zistenia a stručné zhrnutie právneho posúdenia veci, vedome tým preberajúc zodpovednosť i za kvalitu argumentácie súdu prvej inštancie, pretože z jeho dôvodov nevyplýva kvalifikované vysporiadanie sa so zásadnou argumentáciou žalovaného stručne zhrnutou v bode 16 tohto odôvodnenia. Nedostatočnosť, resp. absencia vyčerpávajúcej argumentácie nastolenej právnej problematiky žalovaným súdom prvej inštancie spočívajúca v odôvodňovaní požiadavky odlišiť výšku mzdy za riadny výkon práce, mzdu za aktívnu, neaktívnu časť pracovnej pohotovosti a mzdu za pracovnú pohotovosť mimo pracoviska (čo je podľa prvoinštančného súdu súladné s právnou úpravou a judikátúrou Európskeho súdneho dvora) tým, že za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti patrí pomerná časť základnej zložky mzdy zamestnanca, t. j. nie v celej výške v rámci zvýhodnení dohodnutých nad rámec základnej zložky mzdy, z čoho ale podľa žalovaného nemožno vylúčiť, že zamestnanci bez zvýhodnení nad rámec základnej zložky mzdy dostanú mzdu za aktívnu i neaktívnu časť pracovnej pohotovosti rovnakú, čo odporuje požiadavke odlišenia odmeňovania aktívnej a neaktívnej časti pohotovosti, pričom zamestnanci so zvýhodnením už odlišne

odmeňovaný budú, bezvýhradne vyžadovala, aby práve odvolací súd (keďže tak neurobil už súd prvej inštancie) poskytol naozaj pádne a dostatočne presvedčivé argumenty na podporu potvrdzujúceho výroku svojho rozhodnutia. Odvolací súd si pritom danú povinnosť absolútne nesplnil, keďže žalovanému neposkytol žiadnu odpoveď na jeho zásadnú odvolaciu argumentáciu.

19. Najvyšší súd v danom prípade pripomína, že súdy musia nielen rešpektovať právo, ale aj jeho výklad a aplikácia musí smerovať k spravodlivému výsledku. Spravodlivosť musí byť vždy prítomná v procese, ktorým sudca interpretuje a aplikuje právo ako hodnotový činiteľ. Pre hľadanie práva je vždy nevyhnutné vychádzať z individuálnych okolností každého jednotlivého prípadu, ktoré sú založené na skutkových zisteniach. Mnohé prípady a ich špecifické okolnosti môžu byť komplikované a netypické, čo však nezbavuje súdy z povinnosti urobiť všetko pre spravodlivé riešenie sporu.

20. Podľa najvyššieho súdu (rešpektujúc právne východiská vyplývajúce z odôvodnenia tohto rozhodnutia) v preskúmvanej veci došlo k zásahu do práva žalovaného na spravodlivý proces postupom súdov nižších inštancií tým, že neprijateľným spôsobom odôvodnili svoje rozhodnutia, čo možno kvalifikovať ako porušenie práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle článku 46 ods. 1 Ústavy SR (pozri III. ÚS 332/09).

21. Vzhľadom na žalovaným dôvodne vytýkané vady zmätočnosti a tým dôvodnosť dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f/ CSP (bod 3.1.), dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň dôvodné a preto už bez potreby zaoberania sa s dovolacím dôvodom nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 ods. 1 písm. a/ a b/, rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

22. Najvyšší súd pritom zdôrazňuje, že dostatočné a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia je v demokratickom právnom štáte základnou podmienkou legitimity každého rozhodnutia súdu. Iba ak je rozhodnutie súdu dostatočne, racionálne a presvedčivo odôvodnené, má verejná moc morálne právo vynucovať jeho rešpektovanie a adresáti rozhodnutia majú morálnu povinnosť ho rešpektovať. Ak súd takto nedokáže odôvodniť svoje rozhodnutie, jeho rozhodnutie sa tým stáva neobhájiteľné, čomu je potrebné sa v ďalšom konaní vyvarovať.

23. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 454 ods. 3 CSP).

24. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.